

Opgiv uafhængigheden

Humanitært. Hvis ikke de humanitære organisationer bliver mere villige til at arbejde hånd i hånd med militære styrker, vil den nødvendige indsats blive udført af private, profitorienterede selskaber. Det bliver dyrere.

Weekendavisen nr. 49, 3. - 9. december 2004

Af NICOLAS T. VEICHERTS

WEEKENDAVISEN har de seneste uger bragt en række artikler om private entreprenørers rolle i krig. Fokus har været på Private Military Companies' større rolle som supplement til den militære indsats og på civile entreprenørers øgede muligheder for at tjene penge i kraft af mere udlicitering.

Væbnet intervention består dog ikke kun af to, men af tre komplementære indsatser: Den militære, den civile og den humanitære indsats. Sidstnævnte har indtil nu været forbeholdt uafhængige, humanitære organisationer (NGO'er) som Røde kors og Médecins sans Frontières. Set i lyset af, at en række NGO'er har trukket sig ud af Irak og Afghanistan og et større politisk krav i Vesten om samtænkning af tre nødvendige indsatser, vil netop uafhængigheden komme under pres.

Som deltager i flere af tidens væbnede konflikter prioriterer også Danmark samtænkning højt. Blandt andet har regeringen nedsat et udvalg med deltagelse fra Forsvarsministeriet og Udenrigsministeriet og udvalgte NGO'er med henblik på at operationalisere den nødvendige samtænkning.

Senest har forsvarsminister Søren Gade i en paneldebat arrangeret af Folkekirkens Nødhjælp peget på behovet for nytænkning. Søren Gade valgte i den forbindelse at citere Hjalte Tins bog *Hjælp*: »Den professionelle nødhjælp skal være mere modig i sit samarbejde med den væbnede magt om beskyttelse af de nødlidende mod vold.«

PRESSET mod NGO'er har altså ikke noget at gøre med ineffektivitet eller en for dyr drift. Det handler om behovet for at gå hånd i hånd. Fastholder NGO'ere her deres uafhængighed og dermed retten til at vælge opgaver fra, så risikerer de at blive mindre relevante. Ikke bare i forhold til den enkelte konflikt, men også i forhold til fremtidige væbnede interventioner.

NGO'ernes egen rationelle brug af kommercielle underleverandører kan i øvrigt komme til at forstærke denne udvikling og dermed virkeliggørelsen af Private Humanitarian Companies - profitorienteret humanitær indsats. Et fundamentalt spørgsmål er således, om NGO'er bør insistere på altid at optræde uafhængigt under Vestens væbnede interventioner.

Samtænkning udspringer af årtiers manglende evne til via forskellige former for militær intervention at skabe den nødvendige bæredygtige fred. Helt konkret stiller samtænkning både krav til den overordnede planlægning af en væbnet intervention og krav om udstrakt koordination i de udførende led i felten.

Bæredygtig fred opnås således kun, når den militære indsats skaber de bedst mulige vilkår for den komplementære humanitære og civile indsats. På samme måde skal NGO'er og civile organisationer forstå behovet for at orientere deres løsninger, sådan at de også er til gavn for den militære indsats. Ingen af delene sker i dag.

BLANDT andet er det ikke lykkedes for koalitionerne i Irak og Afghanistan at skabe den sikkerhed, som en ubevæbnet, humanitær og civil indsats kræver - tydeligst i Irak. På den anden side kan man også spørge sig selv, om det er til gavn for en irakisk fred, at flere NGO'er har trukket sig ud af Irak.

Også i Afghanistan må det løfte et øjenbryn, at en betydende NGO som Médecins sans Frontières har trukket sig ud, mens andre organisationer afviser at blive associeret med NATOs militært ledede »Provincial Reconstruction Teams«.

Samtænkning medfører, at humanitær indsats ikke længere blot kan måles i effektiv støtte men også på, i hvilken grad indsatsen tilgodeser målsætningen om bæredygtig fred. Et eksempel er det netop afsluttede angreb på Falluja i Irak, hvor det helt oplagt vil være til gavn for en fredelig udvikling i Irak som sådan, at NGO'er under og efter angrebet prioriterer indsatsen dér endog meget højt - også selv om det måtte føre til, at de skulle sikres af militæret og at anden større nød i Irak måtte nedprioriteres.

Trækker NGO'erne sig derfor helt eller delvis ud, er den logiske konsekvens et krav om, at andre må tage over. Her-og-nu løsningen er næsten altid militær, men det er ikke nogen holdbar løsning. Dette fordi det militære apparats timepris er væsentlig højere end selv den dyreste NGO, og fordi militæret vil have en tendens til at prioritere humanitære midler på en sådan måde, at de gavner den militære opgaveløsning - eksempelvis i form af indhentning af efterretninger.

Der er således allerede under planlægningen af væbnet intervention et politisk behov for at kontrahere med et reelt alternativ, der både har viljen til at være med og evnen til at optræde »samtænkt«. Set i lyset af krigens mange muligheder for at tjene penge, også i meget farlige områder af verden, er tanken om Private Humanitarian Companies derfor ikke særlig fjern.

Vil de private firmaer kunne løse de humanitære opgaver lige så godt som NGO'er? Det kan ikke besvares objektivt. Blandt andet fordi det er meget svært at måle, hvilken indsats der hurtigst, billigst og bedst fører til bæredygtig fred. Der er dog næppe grund til at tro, at det skulle være svært at skaffe medarbejdere. Allerede i dag baserer NGO'er sig på lokal arbejdskraft, og internationalt vil der formentlig heller ikke mangle eksperter.

EFTERSOM arbejdet vil være meget specialiseret og fordi NGO'er allerede i dag optræder mådeholdent, er der til gengæld ingen tvivl om, at de private firmaer vil være dyrere. Til gengæld ligger det i tidsånden, at sådanne merudgifter vil blive udlignet andre steder i de humanitære budgetter. Fordyrelsen vil således ramme NGO'erne dobbelt.

Den helt store fordel ved en privatisering er dog, at der er garanti for, at opgaverne bliver løst. Både med og uden militær beskyttelse. Hertil kommer så den interessante facet, at stadig flere kommer-

elle virksomheder i konfliktområderne anvender personel på forskellige former for militære reaktionsstyrkekontrakter.

Det betyder, at de i situationer, hvor truslen bliver for stor, kan transformeres til soldater og ledes af den tilstedeværende vestlige militære styrke. Et eksempel på et sådant arrangement er det danske forsvars trofaste danske partner, DCS-group (Danish Camp Supply), der blandt andet leverer mad og bygger lejre i Irak.

Indtil videre har NGO'erne et pusterum af to grunde: For det første har militæret endnu ikke helt forstået, at den eneste vej væk fra selv at blive transformeret i retning af fredsbevarende styrker, er i felten at skabe forudsætninger for, at andre kan gøre det (bedre).

DEN anden grund til, at der fortsat er et pusterum, er, at man fra politisk hold endnu ikke fuldt ud har taget konsekvensen af kravet om samtænkning og etableret den nødvendige overordnede, koordinerende planlægning og udførelse af den samlede indsættelse af de militære, humanitære og civile apparater. Her er Irak et endog meget godt eksempel.

I takt med at erfaringerne fra Irak og Afghanistan drages, vil presset på NGO'erne ikke desto mindre vokse. Også i Danmark. Allerede efter jul sender Udenrigsministeriet civile eksperter ned for at hjælpe de danske styrker i Irak og Afghanistan med at prioritere deres humanitære indsats. Om ikke ligefrem et udtryk for privatisering, så er det dog et udtryk for en vilje til at løse de humanitære opgaver uanset formen.

Et andet sted i Afghanistan er det allerede i dag den militære chef for det new zealandske Provincial Reconstruction Team, der identificerer og prioriterer humanitære projekter. Denne meget aktuelle udvikling betyder ikke, at de almennyttige humanitære organisationer ingen indflydelse vil få, men den kan i forbindelse med væbnede interventioner meget vel begrænse sig til kun at dække Røde Kors, som fortsat vil have en helt særlig status.

Konklusionen er, at NGO'erne må genoverveje deres uafhængighed i forbindelse med væbnet intervention. Både fordi nøden nogle gange er størst netop dér, hvor den fysiske trussel også er størst, og fordi en forudsætning for indflydelse er og bliver at forblive relevant. Finder NGO'erne ikke deres plads i tidens interventioner, så står andre klar i kulissen. Måske endog firmaer der kan byde på den samlede militære, civile og humanitære opgaveløsning - eksempelvis i Sudan.

Nicolas Teodor Veicherts, f. 1964, er major og ansat ved Dansk

Institut for Internationale Studier (DIIS). Har to gange været udsendt til SFOR-missionen i Bosnien.

